

Михаил Булгаков
МАЈСТОРОТ И МАРГАРИТА

ИЗДАВАЧКИ ЦЕНТАР ТРИ

ул. Његошева 29А, 1000 Скопје, Македонија

тел. +389 2 3077 587; факс: +389 2 3091 394

e-mail: trivinka@mt.net.mk

www.kniga.com.mk

Главен уредник

Винка Саздова

Уметнички директор

Александар Саздов

Наслов на оригиналот

Михаил Булгаков

Мастер и Маргарита

Превод од руски

Тања Урошевиќ

МИХАИЛ БУЛГАКОВ

МАЈСТОРОТ И МАРГАРИТА

Сите права задржани. Ниту еден дел од ова издание не смее да биде препечатувач, копиран или објавуван во која било форма или на кој било начин во електронските или печатените медиуми, без писмена согласност од издавачот.

Глава 1

НИКОГАШ НЕ РАЗГОВАРАЈТЕ СО НЕПОЗНАТИ

Во часот на врело пролетно зајдисонце на Патријаршиските рибници се појавија двајца граѓани. Првиот од нив, на околу четириесет години, облечен во сивкав летен костум, беше кусичок, црномурест, добро исхранет, ќелав, својата пристојна шапка ја држеше здиплена во рацете, а неговото уредно избричено лице го красеа прекумерно големите очила во црна рамка од рог. Вториот, пак, плекест, лисест, развиорен младич со кариран качкет зафрлен на тилот, беше облечен во каубојска кошула, стуткани бели панталони и црни патики.

Првиот не беше никој друг туку Михаил Александрович Берлиоз, уредник на едно дебело уметничко списание и претседател на управата на едно од највидните литературни здруженија во Москва, кое скратено се викаше МАССОЛИТ, а неговиот млад сопатник беше поетот Иван Николаевич Пониријов, кој печатеше под псевдонимот Бездомни. Штом се најдоа во сенката на одвај раззеленетите липи, двајцата писатели пред сè се втурнаа кон шарено обоениот киоск на кој пишуваше „Пиво и сокови“.

Да, треба да ја одбележиме првата необичност на оваа страшна мајска вечерина. Не само крај киоскот, но и на целата алеја, паралелна со Малата Брона улица, немаше ниту еден човек. Во тој миг, кога се чинеше дека се нема сили да се земе здив, кога сонцето, откако ја вжешти Москва, низ некоја сува магла се тркалаше зад прстенот на Садоваја, – никој не дојде под липите, никој не седна на клупа, празна беше алејата.

– Минерална вода, – нарача Берлиоз.

– Минерална вода нема, – одговори жената од киоскот и којзнае зошто изгледаше навредена.

– Имате ли пиво? – со засипнат глас се распраша Бездомни.

– Пиво ќе добиеме приквечер – одговори жената.

- А што имате? – праша Берлиоз.
- Сок од кајсии, само е топол, – рече жената.
- Дајте, сепак, дајте побрзо!...

Сокот од кајсии направи обилна жолтеникава пена, а во воздухот замириса на берберница. Кога се напија, литератите веднаш почнаа да икаат, платија и седнаа на клупата што беше свртена со лице кон рибникот, а со грб кон Броната улица.

Во тој миг се случи другата необичност што се однесуваше само на Берлиоз. Тој наеднаш престана да ика, неговото срце чукна силно и за миг некаде го снема, потоа се врати, но со тапа игла забодена во него. Покрај тоа, Берлиоз го обзеде неоснован, но толку силен страв, што тој веднаш посака да побегне од Патријаршиските рибници без да се обспе.

Берлиоз тажно се обспе не разбирајќи што толку го уплашило. Тој пребледна, си го истри челото со шамиче и помисли: „Што ми се случува? Никогаш не ми било вака. Срцето ми прави шеги... Преморен сум... време е, изгледа, сè да оставам по ѓволите и да појдам во Кисловодск...“

И тогаш врелиот воздух се згусти пред него, и од воздухот се истка просирен граѓанин со многу необичен изглед. На малечката глава цокејско капче, а, пак, палтенцето од воздух карирано и тесно... Граѓанинот – еден сажан висок, тесен во рамената, неверојатно слаб, а лицето, пак, молам да забележите, подбивно.

Животот на Берлиоз така течеше, што тој не беше свикнат на необични појави. Пребледнувајќи уште повеќе, тој ги ококори очите и избегумено си помисли: „Не, тоа е невозможно!...“

Но, за жал, тоа беше возможно и долгманестиот, просирен граѓанин, не допирајќи ја земјата се нишаше пред него лево-десно.

Тогаш таков ужас го обзеде Берлиоз, што тој ги затвори очите. А кога ги отвори, – виде дека сè е свршено, маглата се раствори, карираниот го снема, а во исто време и тапата игла излезе од срцето.

– По ѓволите! – извика уредникот. – Знаеш ли, Иване, дека за малку сега ќе добиев топлотен удар! Имав дури нешто слично на халуцинација... – Тој се обиде да се насмеа, но во очите сè уште му трепереше возбудата и му се тресеа рацете. Но постепено тој се смири, се разлади со шамичето и доста бодро изговори: „Е, и така...“, – ја продолжи речта прекината со пиењето на сокот.

Зборот беше, како што подоцна дознавме, за Исус Христос. Работата била во тоа што уредникот за наредниот број на списанието нарачал кај поетот голема антирелигиозна поема. Иван Николаевич напишал таква поема, и тоа за многу кратко време, но за жал, уредникот воопшто не беше задоволен со неа. Главниот лик на својата поема, т.е. Исус Христос, Бездомни го насликал премногу црно и, по мислењето на уредникот, целата поема требало да биде одново напишана. И сега уредникот му држеше на поетот нешто слично на предавање за Исуса, за да ја истакне основната грешка на поетот.

Тешко е да се рече што имено го прелажало Иван Николаевич, дали изразната сила на неговиот талент или, пак, полното непознавање на прашањето за кое пишувал, но неговиот Исус испаднал некако сосема жив, Исус што некогаш постоел, само, треба да се признае, Исус снабден со сите негативни црти.

Берлиоз, пак, сакаше да му докаже на поетот дека главното не е во тоа каков бил Исус, дали добар или лош, туку во тоа дека Исус како личност воопшто не постоел на овој свет и дека сите приказни за него се прости измислици, најобичен мит.

Треба да забележиме дека уредникот беше начитан човек и дека во својата реч умешно укажуваше на старите историчари, на пример, на познатиот Филон Александриски, на одлично образованиот Јосиф Флавиј, кои никогаш ниту со еден збор не спомнале за постоењето на Исус. Покажувајќи солидна ерудиција, Михаил Александрович му соопшти на поетот, меѓу другото, дека она место во петнаесеттата книга, 44-та глава од познатите „Анали“ од Тацит, каде што се зборува за извршувањето на смртна казна над Исус, не било ништо друго туку подоцна уфрлен фалсификат.

Поетот, пак, за кого сè што му зборуваше уредникот беше ново, внимателно го слушаше Михаила Александрович, ококорувајќи ги своите смели зелени очи и само одвреме навреме икаше, пцуејќи го полугласно сокот од кајсии.

– Не постои ниту една источна религија, – продолжуваше Берлиоз, – во која, како правило, невина девица не би родила бог. И христијаните, не измислувајќи ништо ново, исто така го создале својот Исус, кој всушност никогаш не постоел. Ете токму тоа треба да послужи како појдовна точка...

Високиот тенор на Берлиоз ечеше во празната алеја и, според тоа колку Михаил Александрович завлегуваше во честациите, во кои може да завлегува, не рескирајќи притоа да си го скрши вратот само еден многу образован човек, – поетот знаваше сè поинтересни и пополезни работи и за египетскиот Озирис, милозивиот бог и син на Небото и Земјата, и за феникискиот бог Тамуз, и за Мардук, дури и за помалку познатиот страшен бог Вицли-Пецли, кого некогаш многу го почитувале Астеките во Мексико. И токму во тој миг, кога Михаил Александрович му раскажуваше на поетот за тоа како Астеките го вајале од тесто ликот на Вицли-Пецли, – во алејата за прв пат се појави човек.

Подоцна, кога, искрено говорејќи, беше веќе доцна, различни установи дадоа свои извештаи со описот на тој човек. Нивното споредување не може да не предизвика недоумица. Така, во првиот од нив е речено дека човекот бил низок, имал златни заби и куцал на десната нога. Во вториот – дека човекот бил огромен, коронките му биле од платина и дека куцал на левата нога. Третиот лаконски соопштува дека човекот немал особени белези. Ќе мораме да признаеме дека ниеден од извештаите не чинеше.

Пред сè: човекот не куцаше на ниедна нога, а на раст не беше ни низок ни огромен, туку имаше обичен висок раст. Што се однесува до забите, од левата страна коронките му беа од платина, а од десната од злато. Тој беше во скап сив костум, во увозни чевли со бојата на костумот. Сивата баретка тој контешки ја накриви на уво, а под пазувата носеше стап со црна глава во форма на глава од пудлица. На изглед, беше на околу четириесет и нешто. Устата му беше некако искривена. Мазно избричен. Црномурест. Десното око – црно, левото – којзнае зошто зелено. Веѓите црни, но едната повисока од другата. Со еден збор – странец.

Минувајќи покрај клупата на која седеа уредникот и поетот, странецот ги погледна од страна, запре и наеднаш се намести на соседната клупа на два чекора од пријателите.

„Германец...“ – си помисли Берлиоз. „Англичанин... – помисли Бездомни, – гледај го, не му е топло во нараквици!“

А странецот фрли поглед кон високите куќи, кои во квадрат го обрабуваа рибникот, при што стана видливо дека тоа место тој го гледа прв пат и дека тоа го интретира. Тој го запре погледот на горните катови, кои со своите стакла заслепувачки го одразу-

ваа испрекршеното сонце, што за Михаил Александрович заоѓаше засекогаш, потоа го спушти долу каде што стаклата веќе почнаа квечерински да потемнуваат, снисходливо се насмевна на нешто, замижа, рацете ги стави на главата од стапот, а брадата ја потпре на нив.

– Ти, Иване, – зборуваше Берлиоз, – многу убаво и сатирично го наслика раѓањето на Исуса, синот божји, но работата е во тоа што и пред Исуса имаше цела редица синови божји, како што се, да речеме, феникискиот Адонис, фригискиот Атис, персискиот Митра. Накратко речено, пак, ниеден од нив не е роден и ниеден не постоел, меѓу нив ни Исус, и неопходно е наместо раѓањето, или да речеме доаѓањето на Трите кралоци, да насликаш само лажни гласови за тоа доаѓање. Инаку, според твоето излегува дека тој е навистина роден...

Во тој момент Бездомни се обиде да го прекрати икањето што го измачуваше, го задржа здивот, поради што икна помачно и погласно и, истиот тој миг, Берлиоз го прекина својот говор, зашто странецот се крена и наеднаш се упати кон двајцата писатели. Тие вчудоневидено го погледнаа.

– Проштавајте, ве молам, – почна тој со странски изговор, но не искривоколчувајќи ги зборовите, – што јас, и покрај тоа што не се познаваме, си дозволувам... но објектот на вашата научна расправа е толку интересен, што...

Тука тој учтиво ја симна баретката и на пријателите не им остана ништо друго освен да станат и да се поздрават.

„Не, повеќе ми прилега на Француз...“ – си помисли Берлиоз.

„Полјак ќе е...“ – помисли Бездомни.

Неопходно е да се додаде дека уште со првите зборови странецот му остави на поетот одвратен впечаток, а, пак, на Берлиоз поскоро би се рекло дека му се допадна, то ест, не да му се допадна, туку, како да речеме, го заинтеретира, така нешто.

– Ќе ми дозволите ли да седнам? – учтиво запраша странецот, и двајцата пријатели некако не сакајќи му направија место, странецот вешто седна меѓу нив и веднаш почна да зборува. – Ако убаво сум чул, вие повелавте да кажете дека Исус воопшто не постоел на светов? – праша тој свртувајќи го кон Берлиоз своето лево, зелено око.

– Да, добро сте чуле, – учтиво му одговори Берлиоз, – јас токму тоа го тврдев.

– Ах, колку интересно! – се почуди странецот.

„А што му треба, по ѓаволите?“ – помисли Бездомни и се намурти.

– А вие се согласувате ли со вашиот собеседник? – се распраша непознатиот свртувајќи се на десно кон Бездомни.

– Сто на сто! – потврди овој имајќи обичај да се изразува духовито и фигуративно.

– Неверојатно! – извика небараниот собеседник и, откако којзнае зошто крадешкум се обспе и го придуши својот низок глас, рече: – Простете ми за натрапливоста но јас така сфатив дека вие, покрај другото, не верувате ни во Бога? – Тој направи преплашено лице и додаде: – Се колнам, никому нема да речам!

– Да, ние не веруваме во бога, – насмевнувајќи му се малку на стравот на странскиот турист, му одговори Берлиоз, – но на таа тема е дозволено да се зборува сосема слободно.

Странецот се потпре на наслонот од клупата и дури пискливо од љубопитност запраша:

– Вие сте атеисти?!

– Да, ние сме атеисти, – насмевнувајќи му се, одговори Берлиоз, а Бездомни помисли налутено: „Види како ни се залепи, странски гусак!“

– Ох, колку прекрасно! – викна чудниот странец и заниша со главата, гледајќи ту во едниот ту во другиот литерат.

– Во нашава земја атеизмот никого не го чуди, – дипломатски учтиво рече Берлиоз. – Поголемиот дел од нашите луѓе свесно и одамна престанале да им веруваат на приказните за бога.

Во тој миг странецот го изведе ова: стана и му ја стегна раката на избезумениот уредник изговарајќи ги притоа зборовите:

– Дозволете ми да ви благодарам од сè срце!

– За што сте му благодарни? – трепкајќи се распраша Бездомни.

– За многу важниот податок, кој за мене како патник е многу интересен, – кревајќи го значајно прстот, му објасни странскиот чудак.

Важниот податок, по сè изгледа, навистина му оставил на патникот силен впечаток, зашто тој исплашено ги прелета со поглед

куќите, како да се плашеше дека на секој прозорец ќе види по еден атеист.

„Не, тој не е Англичанец“, – си помисли Берлиоз, а Бездомни помисли: „Интересно е, од каде тој научил вака да зборува руски!“ – и пак се намурти.

– Но дозволете ми да ве прашам, – по вознемирено размислување почна странскиот гостин, – што ќе правиме, пак, со доказите за постоењето на Господа кои ги има, како што е познато, токму пет на број?

– Попусто! – со жалење одговори Берлиоз. – Ни еден од тие докази нема никаква вредност, а човештвото веќе одамна ги има оставено во архива. Та треба да се согласите дека во областа на разумот никаков доказ за постоењето на бога не може да се одржи.

– Браво! – извика странецот. – Браво! Вие по овој повод на полно ја потврдите мислата на немирниот старец Имануел. Но гледајте го куриозитетот: тој начисто ги урна сите пет докази, за потоа, како за подбив на самиот себе, да создаде шести, свој сопствен доказ.

– Доказот на Кант, – насмевнувајќи се проникливо, упадна образованиот уредник, – е исто така неубедлив. И Шилер не зборуваше залудно дека размислувањата на Кант по тоа прашање можат да ги задоволат само робовите, а Штраус просто им се потсмеваше на тие докази.

Берлиоз зборуваше, а во меѓувреме во себе размислуваше: „Сепак кој може да биде овој човек? И зошто тој толку убаво зборува руски?“

– Да го земеме тој Кант и за таквите докази да го испратиме на едно три години во Соловки! – сосема неочекувано истресе Иван Николаевич.

– Иване! – засрамено му шепна Берлиоз.

Но предлогот да се испрати Кант во Соловки не само што не го вчудоневиде странецот, туку и го восхити.

– Токму така, токму така, – извика тој и неговото лево, зелено око, што беше свртено накај Берлиоз, почна да светка. – Таму му е и местото! Зашто му велев јас тогаш, на појадокот: „Вие, професоре, тоа си е ваша работа, но сте измислиле нешто несмасно. Тоа си е можеби и умно, но многу е неразбирливо. Ќе се подбиваат луѓето со вас“.

Берлиоз ги ококори очите. „На појадокот... Му велел на Кант?!... Што дрдори овој?“ – си помисли тој.

– Но, – продолжи странецот не збунувајќи се од вчудоневидноста на Берлиоз и обрнувајќи му се на поетот, – невозможно е да го испратиме во Соловки зашто тој веќе повеќе од сто години престојува во места кои се многу подалечни од Соловки и на ниеден начин не може да се извлече оттаму, верувајте ми.

– Ох, штета! – се одзва поетот-шегобиец.

– И јас мислам дека е штета, – потврди непознатиот светкајќи со окото и продолжи: – Но ете што ме вознемирува мене: ако нема Господ, да се прашаме, кој тогаш управува со човечкиот живот и воопшто со сиот ред на земјата?

– Човекот сам си управува, – поита да му одговори Бездомни налутено на ова, мора да се признае, не многу јасно прашање.

– Молам да ме извините, – меко се одзва непознатиот – за да се управува, неопходно е да се има точен план за извесен, макар малку попристоен рок. Дозволете, пак, да ве прашам: како може човекот да управува кога тој не само што е лишен од можноста да направи каков и да е план макар и за смешно мал рок, да рече, на едно илјада години, туку не може да гарантира ни за сопствениот утрешен ден?

– И навистина, – сега непознатиот се сврте кон Берлиоз, – претставете си на пример дека ќе почнете да управувате, да ги распределувате другите и себеси, и воопшто, со еден збор, да се занесете со тоа и наеднаш ќе ви се појави... кхе... кхе... рак на белите дробови... – Во овој миг странецот слатко се насмевна, небаре мислата за ракот на белите дробови му донесе задоволство, – да, рак... – замижувајќи како мачор, тој го повтори звучниот збор, – и ете, вашето управување е свршено!

Повеќе ничија судбина не ве интересира освен вашата сопствена. Роднините почнуваат да ве лажат. Вие, претчувствувајќи нешто лошо, трчате кај познати лекари, а потоа кај шарлатани, а се случува и кај вражалки. Како првото, така и второто и третото е сосема бесмислено, вие тоа го знаете. И сето тоа завршува трагично: оној што уште неодамна замислувал дека управува со нешто, се наоѓа наеднаш неподвижно спружен во дрвен сандак, а оние околу него, сфаќајќи дека од тука спружениот повеќе нема никаква полза, го изгоруваат в печка.

А се случува и уште полошо: штотуку човекот се приготвил да отпатува во Кисловодск, – на ова странецот му намигна на Берлиоз, – да речеме една таква проста работа, а и таа не можеме да ја извршиме, зашто, којзнае зошто ќе се слизне и ќе падне под трамвајот! И зар сега ќе речете дека тоа самиот тој така си го наредил? Не е ли поправилно да се мисли дека некој друг сето тоа му го наредил? – И сега непознатиот се расмеа со чудна смеа.

Берлиоз многу внимателно ја слушаше непријатната прикаска за ракот и трамвајот, и некакви неспокојни мисли почнаа да го измачуваат. „Тој не е странец... тој не е странец... – си мислеше тој, – тој е многу чуден субјект... но дозволете, кој е тој?...“

– Како што гледам, вие сакате да запалите? – непознатиот надејно му се обрна на Бездомни. Кои цигари пушите?

– А вие зар имате секакви? – мрачно праша поетот зашто му свршија цигарите.

– Какви сакате? – повторно праша непознатиот.

– Е, „Наша марка“, – луто одговори Бездомни.

Непознатиот веднаш извади табакера од џебот и му ја подаде на Бездомни.

– „Наша марка“...

И уредникот и поетот не ги вчудоневиде тоа што во табакерата беа токму цигарите „Наша марка“, туку самата табакера. Таа беше огромна и од суво злато, а на капакот при отворањето со сина и бела светлина светна бриљантски триаголник.

На ова литературите различно помислија: Берлиоз – „Не, странец е!“; а Бездомни – „Види го ти него, по ѓаволите, а!“

Поетот и сопственикот на табакерата запалија, а Берлиоз како непущач се откажа.

„Ќе треба вака да му се одговори, – реши Берлиоз, – точно е, човекот е смртен, тоа никој не го оспорува. Но работата е во тоа што...“

Но не успеа тој да ги изговори овие зборови, кога почна да зборува странецот:

– Да, човекот е смртен, но тоа сè уште не е најголемата неволја. Неволјата е во тоа што е тој понекогаш ненадејно смртен, ете во што е трикот! И воопшто, тој не може да рече ни што ќе прави вечерва.

„Некако неубаво го свртува прашањето...“ – помисли Берлиоз и му се спротивстави:

– Е, ова е веќе претерано. Оваа вечер ми е помалку или повеќе позната. Се разбира, ако не ми падне на глава тула во Броната улица...

– Тула туку-така, – убедливо го прекина непознатиот, – нико-му не ќе му падне на глава. Што се однесува, пак, до вас, ве уверувам, таа воопшто не ви се заканува. Вие ќе умрете од друго.

– Вие можеби знаете од што токму, – со сосема природна иронија се распраша Берлиоз, задлабочувајќи се во некаков навистина бесмислен разговор, – и ќе ми кажете ли?

– Со задоволство, – се одзва непознатиот. Тој го одмери Берлиоз со поглед како да се приготвува да му сошије костум, низ за-би промрмори нешто како „Еден, два... меркур во втората куќа... месечината исчезна... шест – несреќа... вечер – седум...“ – и гласно и весело одговори: – Вам ќе ви биде исечена главата!

Бездомни здивено и луто ги ококори очите кон безобсирниот непознат, а Берлиоз го праша со искривена насмевка:

– А кој ќе го стори тоа? Непријателите? Интервенционистите ли?

– Не, – одговори собеседникот, – една руска жена, комсомолка.

– Хм... – промрмори Берлиоз раздразнет од шегата на непознатиот, – е, тоа, простете, не е многу веројатно.

– И јас молам да ме извините, – одговори странецот, – но тоа е вистина. Меѓутоа, сакав да ве прашам што ќе правите вечерва, ако не е тајна?

– Нема никаква тајна. Сега ќе наминам дома на улица Садоваја, а потоа, во десет навечер во МАССОЛИТ ќе се одржи седница и јас ќе претседавам на неа.

– Не, тоа е невозможно, – тврдо му се спротивстави странецот.

– А зошто тоа?

– Затоа што – одговори странецот и со замижани очи погледна в небо, каде што претчувствувајќи ја вечерната свежина, нечујно пролетуваа црни птици, – Анушка веќе го купи маслото, и не само што го купи, туку веќе и го истури. Ете така, седницата нема да се одржи.

На ова, сосема разбирливо, разговорот под липите стивна.

– Простете, – по една пауза почна Берлиоз погледнувајќи го странецот што мелеше глупости, – каква врска има тоа тука со маслото... и која е таа Анушка?

– Еве во каква врска е маслото, – наеднаш проговори Бездомни, очевидно решен да му објави војна на непоканетиот собеседник. Не ви се случило ли некогаш, граѓанине, да се најдете во болница за душевно болни?

– Иване!... – тивко му подвикна Михаил Александрович.

Но странецот воопшто не се навреди и многу весело се закикоти.

– Сум бил таму, сум бил и не еднаш! – извика тој смеејќи се, не спуштајќи го од поетот своето ненасмеано око. – Каде сè не сум бил! Жалам само што не ми падна на ум да го прашам професорот што е тоа шизофренија. Ви го оставам тоа вам да се распрашате, Иване Николаевич!

– Од каде знаете како се викам?

– Дозволете, Иване Николаевич, та кој не ве познава? – На ова странецот го извади од џеб вчерашниот број на „Литературнаја газета“ и Иван Николаевич уште на првата страница го виде својот лик а под него свои сопствени стихови. Но доказот за славата и популарноста што го радуваше уште вчера, овој пат воопшто не го израдува поетот.

– Се извинувам, – рече тој, а лицето му се стемни, – ќе можете ли да почекате малку? Јас сакам да му кажам неколку збора на пријателот.

– О, со задоволство! – извика непознатиот. – Тука под липите е толку убаво, а јас и не брзам никаде.

– Слушај ме, Миша, – зашепоти поетот одвлекувајќи го Берлиоз на страна, – тој воопшто не е странски турист, туку е шпион. Тоа е руски емигрант што се префрлил кај нас. Побарај му ги документите, инаку ќе ни побегне...

– Мислиш дека е така? – вознемирено му шепна Берлиоз, а самиот си помисли: „Има право...“

– Треба да ми веруваш, – му засаска в уво поетот, – ни се преправа на улав за да дознае нешто. Гледаш ли како зборува руски, – поетот го зборуваше тоа и гледаше настрана плашејќи се непознатиот да не побегне, – ајде да го задржиме зашто ќе побегне...

И поетот го повлече Берлиоз за рака кон клупата.

Непознатиот не седеше, туку стоеше покрај неа држејќи в раце некоја книшка во темносива обвивка, еден дебел плик од убава хартија и визитна картичка.

– Извинете што во жештината на нашиот спор заборавив да ви се претставам. Еве ви ја мојата картичка, паспортот и поканата да дојдам во Москва на консултација, – значајно рече непознатиот гледајќи ги проникливо двајцата литерати.

На нив им стана незгодно. „Гавол, сè чул...“ помисли Берлиоз и со учтиво движење покажа дека нема потреба да се покажуваат документите. Додека странецот му ги подаваше на уредникот, поетот успеа да распознае на картичката напечатен со странска азбука збор „професор“ и почетната буква на презимето – двојното „В“ – „W“.

– Драго ми е, – во тоа време збунето мрмореше уредникот, и странецот ги скри документите в џеб.

Односите на овој начин беа обновени и тројцата повторно седнаа на клупата.

– Вие, професоре, сте поканет кај нас за консултација? – праша Берлиоз.

– Да, за консултација.

– Вие сте Германец? – се заинтересира Бездомни.

– Јас ли?... – го препраша професорот и наеднаш се замисли.

– Та, може да се рече дека сум Германец... – рече тој.

– Вие одлично зборувате руски, – забележа Бездомни.

– О, јас сум воопшто полиглот и знам голем број јазици, – одговори професорот.

– А каква е вашата специјалност? – се заинтересира Берлиоз.

– Јас сум специјалист за црна магија.

„Ете ти!“ – му тропна во главата на Михаил Александрович.

– И... вас во врска со таа специјалност ве поканиле кај нас? – заскрнувајќи се запраша тој.

– Да, ме поканиле во врска со неа, – потврди професорот и им објасни: – Тука во државната библиотека се откриени оригинални ракописи на црнокнижникот Херберт Аврилакски, од десеттиот век. И ете, се бара од мене јас да ги средам. Јас сум единствен специјалист во светот.

– А-а! Вие сте историчар? – со големо олеснување и почит праша Берлиоз.

– Јас сум историчар, – потврди научникот и без врска додаде: – Вечерва на Патријаршиските ќе се случи интересна приказна!

И пак крајно се почудија и уредникот и поетот, а професорот ги покани да му се приближат и, кога тие се наведнаа кон него, тој прошепоти:

– Имајте го тоа на ум, Исус постоеше.

– Гледате ли, професоре, – насмевнувајќи се сосила се одзва Берлиоз, – ние ги почитуваме вашите големи познавања, но самите по тоа прашање се придржуваме до друго гледиште.

– А не се нужни никакви гледишта, – одговори чудниот професор, – тој просто постоеше и ништо повеќе.

– Но треба бар некаков доказ... – почна Берлиоз.

– Не се нужни никакви докази, – одговори професорот и почна тивко да зборува при што неговиот странски изговор исчезна: – Сè е просто: во бел плашт со крваво црвена постава, со тежок чекор на коњаник, рано изутрината на четиринаесеттиот ден од пролетниот месец нисан...